

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO KOTIMAISTEN KIELTEN KESKUKSEN VUODEN 2014 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kotimaisten kielten keskus (Kotus) on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka tehtävät ovat suomen ja ruotsin kielen huolto, neuvonta ja sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus. Kotus koordinoi saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen huoltoa.

Kertomusvuonna 2014 Kotus panosti tiedon saatavuuden parantamiseen verkon kautta kehittäen kielenhuollon verkkopalvelujaan ja julkaisten sekä sanakirja- että kieliaineistojaan verkossa. Kotus edisti opetus- ja kulttuuriministeriön virkakielityöryhmän toimenpiteitä tavoitteena julkishallinnon viranomaisten selkeä, asiallinen ja ymmärrettävä kieli.

Kotuksen toiminta vastasi sille asetettuja tehtäviä ja tavoitteita hyvin.

Tässä tilinpäätöskannanotossa ministeriö kiinnittää huomiota lähinnä niihin tavoitteisiin, joita Kotus ei ole saavuttanut tai saavutti erityisen hyvin tai jotka opetus- ja kulttuuriministeriö on nähnyt keskeisiksi Kotuksen kannalta.

Toiminnallinen tehokkuus ja voimavarat

Kotuksen toimintoihin valtion talousarviossa (mom. 29.40.03 ja 29.40.53.3) osoitettu rahoitus oli yhteensä 5 051 000 euroa (2013: 5 109 000 euroa). Toimintamenojen (29.40.03) siirtomäärärahat vähenivät eli vuodelle 2015 siirtyi 1 238 898 euroa, kun vuodelle 2014 siirtyi 1 383 647 euroa. Siirtomäärärahalla on varauduttu vuodesta 2014 alkaen suunnitelman mukaisesti muun muassa aineistojen avaamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2014 Kotuksen toiminnan tuotot olivat 732 660 euroa kasvaen edellisvuodesta noin 171 170 eurolla. Nousu johtuu yhteisrahoitteisen toiminnan kasvaneista tuloista, joita oli 282 597 euroa. Kotuksen toiminnan tuotoista liiketaloudellisin perustein hinnoitellut tuotot olivat 398 733 euroa (2013: 416 000 euroa).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei kertomusvuonna laadittu, koska liiketaloudellisen toiminnan tulot jäivät alle miljoonan euron.

Vuodesta 2013 lähtien Kotuksella ei ole ollut maksuttomia julkisoikeudellisia suoritteita johtuen suomalais-ugrilaisen kokoelman siirrosta Helsingin yliopistolle. Uusi 1.1.2014 voimaan tullut Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus Kotimaisten kielten keskuksen suoritteiden maksuista (1063/2013) ei enää sisällä säädöstä maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista.

Yhteisrahoitteiselle toiminnalle ei asetettu tavoitetta vuotta 2014 koskevassa tulossopimuksessa, mutta ministeriö totesi vuotta 2013 koskevassa tilinpäätöskannanotossaan, että Kotuksen tulee jatkaa toimia tavoitteena vähintään 80 %:n kustannusvastaavuus. Kotuksen mukaan kaikki yhteisrahoitteinen toiminta on tukenut ja vahvistanut Kotuksen ydintoimintoja.

Tuotokset ja laadunhallinta

Toiminnan tuloksellisuutta seurattiin kolmella tulosalueella, jotka ovat kielenhuolto ja tutkimus, sanakirjatyö sekä

kieliaineistot. Substanssitavoitteita oli yhteensä kahdeksan, joista kuuden voi katsoa toteutuneen. Asetettujen tavoitteiden alapuolelle jäivät kielenkäytön opetuksen määrä sekä julkaisujen sivumäärä.

Kielenhuollon ja tutkimuksen tulosalueella julkaisujen määrässä kappaleina (2014: toteuma 535, tavoite 300) sekä kielineuvonnassa (annetut vastaukset; 2014: toteuma 9175, tavoite 6500) tavoitteet ylitettiin selkeästi. Julkaisujen sivumäärän (2014: 3843, tavoite 5000) jääminen alle tavoitteen johtui osin Kotuksen tehtävien muutoksesta yhä enemmän asiantuntija- ja palvelutyöksi; kirjoitetut artikkelit ovat aiempaa lyhyempiä, yleistajuisia kirjoituksia. Kielenkäytön opetuksessa tavoitetta (2014: toteuma 923 tuntia, tavoite 1200) ei edelleenkään saavutettu. Tämä johtui kysynnän laskusta ja opetuksen siirtymisestä yhä enemmän verkon kautta tapahtuvaksi.

Sanakirja-artikkeleiden tavoite ylitettiin selkeästi (2014: toteuma 186 242, tavoite 105 000), muun muassa siksi, että vuonna 2013 julkaistuksi ajoitettu yhden jakson julkaiseminen siirtyi vuoden 2014 alkuun. Myös kieliaineiston tulosalueella tietopalvelutehtävän tavoite (2014 toteuma 1548 kpl, tavoite 1200 kpl) ja sähköisten aineistojen määrä (karttuminen ja jalostusaste, 2014 toteuma 56 061, tavoite 48 000) ylitettiin.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Kotuksen henkilötyövuosimäärä oli vuoden 2014 lopussa 85,5 nousten edellisvuodesta (2013: 76,1 htv, tavoite <88,8). Henkilötyövuosimäärän nousu johtui siitä, että Kotuksella oli aiempaa enemmän ulkopuolista rahoitusta lähinnä sanakirja- ja aineistoprojekteihin.

Henkilöstön keski-ikä nousi 48 vuoteen (2013: 47,6) valtion keskimääräisen iän ollessa 46,3.

Sairauspoissaolojen määrä nousi edelleen vuoden 2013 tilanteesta (6 työpäivää/htv) 7,2 työpäivään/htv pysyen kuitenkin valtion keskitasoa (8,9 työpäivää/htv) alempana. Työterveyshuollon kustannukset olivat 853,26 euroa/htv, mikä ylittää selvästi valtion keskimääräiset kustannukset, 470,60 euroa/htv. Senaatti-kiinteistö on päättänyt etsiä Kotukselle uudet toimitilat johtuen nykyisten toimitilojen sisäilmaongelmista.

Vuonna 2014 henkilöstökoulutuksen ja -kehittämisen kustannukset laskivat. Henkilöstön koulutuspäivien lukumäärä oli 2,7 pv/htv ja kustannukset 503,26 euroa/htv laskettuna Valtiokonttorin uusimman ohjeistuksen mukaan (2013: 4,3 pv/htv ja 1 226,50 euroa/htv). Vastaavat valtion keskimääräiset luvut olivat koulutuspäivien osalta 4,5 pv/htv ja 1 249,6 euroa.

Työtyytyväisyyskyselyn tulosten keskiarvo laski 3,31:een 3,4:stä (skaala 1-5). Työtyytyväisyyden edistämiseen käytettiin 42,00 euroa/htv (2013: 1 250 euroa/htv). Suurta muutosta ei ole analysoitu tilinpäätöksessä.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Tilinpäätös antaa kokonaiskuvan Kotimaisten kielten keskuksen vuoden 2014 toiminnasta. Ministeriö toteaa, että tilinpäätösasiakirjan informaatioarvoa olisi kuitenkin kasvattanut joidenkin tulosten ja taustalla olevien tekijöiden perusteellisempi analysointi.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) totesi opetus- ja kulttuuriministeriötä koskevassa vuoden 2014 tilintarkastuksessa toiminnallisen tehokkuuden osalta, että Kotus on esittänyt toiminnan taloudellisuutta ja tuottavuutta kuvaavia tunnuslukuja.

Taloudellisuutta ja tuottavuutta kuvaavien tietojen osalta ei VTV havainnut opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikköön kuuluvien virastojen tietojen luotettavuudessa olennaisia puutteita. VTV:llä ei ollut huomauttamista Kotuksen toimintaan.

3. KOTUKSEN HAASTEET JA KEHITTÄMISTARPEET

Kotuksen lähivuosien keskeisinä kehittämistoimina ovat edelleen Kotuksen aineistojen avaaminen ja julkaiseminen sähköisesti niin, että avaaminen mahdollistaa aineistojen hyödyntämisen laajasti yhteiskunnassa.

Hyvän virkakielen toimintaohjelman ehdotusten edistämistä tulee edelleen jatkaa laajassa sidosryhmäyhteistyössä.

Kotuksen tulee ottaa huomioon uuden hallitusohjelman linjaukset ja varautua mahdollisiin resurssisäästöihin.

Kotuksen tulee toiminnassaan ja raportoinnissaan tarkoituksenmukaisin tavoin edistää ja ottaa huomioon sukupuolten tasa-arvon edistäminen, yhdenvertaisuus, eriytymiskehityksen purkaminen ja sosio-ekonomisen taustan vaikutusten vähentäminen.

Kotus varautuu muuttamaan Vuorikatu 24:stä sisäilmaongelmien vuoksi. Kotuksen uusien toimitilojen osalta tulee ottaa huomioon valtion toimitilastrategia 2020 ja soveltuvin osin valtion uusi vuokrajärjestelmä. Muuttoon liittyen Kotuksen tulee suunnitella vähän käytetyn aineiston kustannustehokkain järjestäminen selvittämällä em. aineiston siirtokustannukset sekä vaihtoehtona vähän käytetyn aineiston digitointikustannukset ja digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Kotus on tilastoinut kertomusvuonna vuosittaiset työterveydenhuollon kustannukset. Tilastointia tulee jatkaa edelleen.

Kotuksen tulee jatkaa toimia tavoitteena vähintään 80 % kustannusvastaavuus yhteisrahoitteisessa toiminnassa, ja pyrkiä voittoa tuottavaan hinnoitteluun liiketaloudellisessa toiminnassa (yli 100 %).

4. MINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö varautuu tarvittaviin toimiin uuden hallitusohjelman ja sen toimenpideohjelman toteuttamiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii osaltaan edistämään Kotuksen tietovarantojen avaamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee Kotusta sisäilmaltaan turvallisten ja tarkoituksenmukaisten toimitilojen saamiseksi.

LIITE 1

Tilinpäätöskannanotto: Tunnuslukujen toteumia 2012-2014

	2 012	2 013	2 014
Kielenhuolto ja tutkimus			
Julkaisut (kpl)	382	527	535
Julkaisut (sivua)	10 587	6 572	3 843
Esitelmät ja asiantuntijatehtävät (kpl)	346	397	416
Kielenkäytön opetus (tuntia)	1 176	1 104	923
Kielineuvonta, vastauksia*	6 786	8 542	9 175
Sanakirjat			
Sana-artikkeleita	205 000	33 475	186 242
Kieliaineistot			
Tietopalvelutehtävät, kpl	1 419	1 338	1 548
Sähköiset aineistot*	43 099	44 395	56 061
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	76,1**	76,1	85,5
Työtyytyväisyysindeksi	-	3,4	-
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)		6	7,2

* Indikaattori kuvaa kumuloituvasti sähköisten aineistojen karttumista ja jalostusastetta.

** Luvussa huomioitu yliopistoihin vuonna 2012 siirretyt 11 henkilötyövuotta.